

NÁVRAT 2009

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 predsaďuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín.

Myslíme si, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou **víziou je prakticky a odborne prispieť** k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

- všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
- všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
- rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.

Sme presvedčení, že **DIEŤA** má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Sme presvedčení, že **RODINA** je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Sme presvedčení, že **MEDZILUDSKÉ VZŤAHY** majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi - či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Aktuálne v **7 regionálnych centrách** Návrat **viac ako 30 ľudí** (sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, psychológov) poskytuje komplexné odborné služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť a sanácia rodín v ohrození**. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. **Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.**

Predsedníctvo Návratu:

Mgr. Marek Roháček, predseda
PhDr. Slavoj Krupa, podpredseda
Ing. Richard Kerekeš
Bc. Alžbeta Padyšáková
Mgr. Pavel Kailing

Revízná komisia:

RNDr. Peter Paľaga, predseda revíznej komisie
Ing. Tomáš Dulovič
Ing. Ján Hornáček

Milí čitatelia výročnej správy,

aj pre nás je výročná správa možnosťou pozrieť sa na rok 2009 s odstupom. Z hľadiska rozsahu našej práce v regiónoch, z hľadiska rozpočtu, počtu pracovníkov a procesov bol najrozpínavejším rokom v histórii Návratu.

To, ČO a KOLKO sme zvládli, však pre nás nie je najdôležitejšie. Dôležité je, AKO sme robili to, čo sme robili. AKO sa cítili naši klienti, deti, rodiny, AKO sa cítili naši kolegovia a spolupracovníci. V správe nájdete aj osobné výpovede niektorých kolegýň o tom, AKO videli svoje pôsobenie v Návrate.

Keby som mal jedným slovom nazvať svoj súkromný objav v pracovnej oblasti, bolo by to PARTNERSTVO - partnerstvo rodiča a odborníka, ktoré sme sa snažili uplatňovať denne. Špeciálne sme sa mu venovali na seminári pri príležitosti 15. výročia Návratu. Programovo sme ho rozvíjali napríklad prostredníctvom projektu podpory laického poradenstva.

Budeme vďační, ak nám dáte spätnú väzbu, AKO vnímate našu prácu a NAKOLKO sme voči vám PARTNERSKÍ. Ďakujeme.

Prajem Vám obohacujúce čítanie.

Marek Roháček, predseda Návratu

VÝROČNÁ
SPRÁVA

1. Náhradná rodinná starostlivosť

Návrat ako špecializovaná organizácia poskytuje náhradným rodinám komplex služieb, ktoré sprevádzajú rodičov na ceste od prvej myšlienky na prijatie dieťaťa až po realizáciu náhradného rodičovstva. Ponúkame celú škálu podporných služieb podľa individuálnych potrieb rodiny. Toto spektrum zahŕňa špecializované psychologické, pedagogické a sociálne poradenstvo, terapeutické služby ako i sprostredkovanie svojpomoci a dobrovoľníckej podpory. Našu činnosť v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti môžeme z hľadiska časového a obsahového rozdeliť na nasledovné celky:

- aktivizovanie potencionálnych náhradných rodín,
- sprevádzanie na ceste k náhradnému rodičovstvu,
- odborná podpora náhradných rodín.

Aktivizovanie potencionálnych náhradných rodín

Na Slovensku pretrváva stav nedostatku náhradných rodín. Mimo rodiny sa dostalo okolo 5000 detí a sú preto odkázané žiť v zariadeniach s ústavnou starostlivosťou a výchovou.

Plôšné zavedenie profesionálneho rodičovstva pre malé deti do 3 rokov rieši bezprostrednú situáciu a potreby malých detí. No z hľadiska dlhodobého riešenia – ak by nebolo možné tieto deti vrátiť do pôvodných rodín, mali by na ich prijatie byť pripravené pestúnske alebo adoptívne rodiny. Najväčší nedostatok rodičov sa prejavuje u tzv. znevýhodnených detí, pre ktoré sú rodinné riešenia úplne nereálnou možnosťou.

V roku 2009 sa Návrat snažil osloviť a motivovať potenciálne náhradné rodiny ku konkrétnemu rozhodnutiu prostredníctvom:

- mediálnej a komunikačnej kampane SPOLUPRISTOLE,
- priebežnej spolupráce s národnými i regionálnymi redakciami širokého spektra médií,
- *Infolinky nielen o adopcii* a online-poradní na www.navrat.sk, www.adopcia.sk a www.rodinka.sk,
- stretnutí a distribúcie informačných materiálov v rodičovských komunitách,
- poskytovania individuálnych konzultácií ľuďom zvažujúcim realizáciu náhradného rodičovstva.

Sprevádzanie na ceste k náhradnému rodičovstvu

Návrat ponúka záujemcom akreditovaný **program prípravy na náhradné rodičovstvo**. Absolvovanie minimálne 26-hodinovej prípravy pre budúcich náhradných rodičov považujeme za dobré východisko pre zvládnutie špecifik, ktoré náhradné rodičovstvo prináša v porovnaní s rodičovstvom bežným. Sme presvedčení – a skúsenosti mnohých náhradných rodičov nám to potvrdzujú, že poznanie a prijatie odlišností náhradného rodičovstva ešte pred prijatím dieťaťa do rodiny je najlepším vkladom rodičov do vzťahu s budúcim dieťaťom.

V roku 2009:

- kompletnú prípravu a aktualizáciu na náhradné rodičovstvo absolvovalo prostredníctvom Návratu 113 rodičov,
- pre týchto rodičov sme realizovali 9 skupinových príprav na náhradné rodičovstvo,
- uskutočnili sme 2 tréningové moduly prípravy na

profesionálne rodičovstvo, ktorých sa zúčastnilo spolu 22 rodičov.

Rozhodnutím o prijatí konkrétného dieťaťa do rodiny sa formálne završuje proces cesty k náhradnému rodičovstvu. Pred niekoľkými rokmi sme sa stretávali s názorom mnohých rodičov, že týmto krokom sa vstupy odborníkov končia a ďalej si už poradia sami. Dnes je však veľká časť začínajúcich náhradných rodičov pripravená prijať ako fakt to, že náhradné rodičovstvo je spojené s prijímaním odbornej pomoci.

Náročnosť náhradného rodičovstva sa zvyšuje, keď do rodiny prichádza **dieťa znevýhodnené pôvodom, veľkom či zdravotnými problémami**. Návrat je zapojený do celožiténeho procesu vyhľadávania rodín pre deti žijúce mimo rodiny, pričom evidujeme a následne sprostredkujeme náhradnú starostlivosť najmä deťom znevýhodneným, ktorých je v ústavných zariadeniach väčšina.

Fakt náročnosti náhradného rodičovstva považujeme za východisko aj pri sprevádzaní náhradnej rodiny na ceste k prijatiu dieťaťa. Náhradným rodičom poskytujeme podporu pri **nadväzovaní osobného vzťahu s dieťaťom a počas adaptačnej fázy novej rodiny**.

V roku 2009 sme v Návrate:

- zisťovali, sumarizovali a vyhodnocovali údaje z dokumentácie niekoľko stoviek detí,
- aktualizovali údaje, vyhodnocovali možnosti umiestnenia niekoľko desiatok detí v konkrétnych náhradných rodinách,

- v 7 prípadoch prešli zložitým procesom od zvažovania rodičov o prijatí znevýhodneného dieťaťa až po jeho príchod do rodiny,
- pri prijatí dieťaťa sprevádzali ďalších 35 rodín, ktorým sme poskytovali odbornú podporu v procese rozhodovania, pri príchode dieťaťa do rodiny a pomoc pri vzájomnej adaptácii a zvládání nových situácií v rodine.

Odborná podpora náhradných rodín

Podporné služby pre náhradné rodiny tvoria najväčšiu časť našich služieb. Rešpektujeme skutočnosť, že náhradné rodiny potrebujú odbornú podporu v rôznych fázach náhradného rodičovstva. Skúsenosť z praxe tiež hovorí, že v prípade záruky poskytnutia podpory je možné sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť aj deťom so špecifickými a náročnými potrebami.

Ponuka intenzívnej podpory formou sprevádzania, odborného poradenstva, špecifických podporných programov, individuálnej aj skupinovej práce s rodičmi aj s deťmi, môže pomôcť predísť alebo vyriešiť množstvo náročných situácií, ktorými náhradné rodiny žijú. Ideálne by bolo, keby bol takýto servis dostupný všetkým náhradným rodinám.

V roku 2009

poskytovali pracovníci Návratu odbornú pomoc deťom a náhradným rodičom v **12 regiónoch**: Bratislava, Trnava, Žilina, Čadca, Trenčín, Banská Bystrica, Rimavská Sobota, Revúca, Zvolen, Prešov, Bardejov a Košice.

Náhradným rodinám sme pomáhali prostredníctvom niekoľkých typov odborných služieb:

/ Individuálne poradenstvo

Intenzívne sociálne, psychologické a pedagogické poradenstvo pre rodiny a pre deti sme počas roka poskytovali viac ako **600 náhradným rodinám**. Kvôli priebežnému individuálnemu poradenstvu na rôznej kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovni a informáciám o ponuke služieb a aktivít sme boli v kontakte s viac ako **1 000 náhradnými rodinami zo všetkých regiónov**. Ponuku poradenstva v prirodzenom rodinnom prostredí využívali predovšetkým rodiny, pre ktoré sú pracoviská špecialistov ťažko dostupné.

Prostredníctvom *Infolinky nielen o adopcii* a online poradne si odbornú poradu, najviac v oblasti sociálno-právnej, vypýtalo približne **250 klientov**. Častým typom pomoci bolo tiež sprostredkovanie kontaktov na špecialistov z regiónu.

/ Intervencie zamerané na podporu vzťahu rodiča a dieťaťa

Návrat už niekoľko rokov ponúka náhradným rodinám **Program pripútania** – 10 týždňový program založený na zážitkovej práci s celou rodinou. Cieľom je podpora a posilnenie vzájomných vzťahov v rodine. Účasť na programe pomáha deťom tešiť sa z prítomnosti a z rodiny a bezpečne sa zaoberať aj stratami a zármutkom z minulosti. Odborní pracovníci Návratu viedli programom pripútania **13 rodín**.

Ďalšou formou dlhodobej odbornej intervencie zameranej na podporu vzťahov medzi rodičom a dieťaťom sú individuálne tréningy zamerané na rozvoj rodičovských zručností s využitím prvkov **hrovej a filiálnej terapie**. Týmto programom prešlo v Návrte **28** náhradných rodín.

V banskobystrickom regióne sme s dobrým efektom odskúšali podporné programy pre rodiny s využitím prvkov **muzikoterapie a arteterapie a videotréningu interakcií**.

/ Podporné skupiny pre členov rodiny

Podporné skupiny pre rodičov, podporné skupiny pre deti, spoločné podporné skupiny pre rodičov a deti – všetky tieto formy skupinovej práce využívajú zážitok, dynamiku skupiny, či arteterapeutické prístupy. **Niekoľko desiatok rodín** využilo možnosť stretávať sa **v odborne vedených skupinách**, ktoré mali rôzne špecifiká (napr. skupina náhradných mám, ktoré vychovávajú deti sami, dve skupiny profesionálnych rodičov, atď.).

Novinkou roka 2009 bolo **päť podporných rodičovských skupín** s rôznou mierou odborného a svojpomocného zamerania vedené **vyškolenými laickými poradcami**, ktorí pracujú pod odbornou supervíziou.

Kluby náhradných rodín poskytovali priestor pre svojpomoc aj odbornú pomoc v **17 mestách** na Slovensku (realizujeme v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín). Sú to otvorené skupinové stretnutia založené na báze svojpomoci s odborným vedením a odbornými vzdelávacími a poradenskými vstupmi.

Náhradná rodinná starostlivosť

Pre mňa osobne bolo veľkým dobrodružstvom viesť skupinu náhradných rodičov a starších detí. To, čo urobila sila skupiny s nami všetkými, by som priala zažiť viacerým rodinám i kolegom pomáhajúcim profesionálom.

Dokázali sme sa otvoriť novým výzvam a úprimne sa snažiť vypestovať v nás zmysel pre hodnotu sebauvedomenia. Rodičia boli odvážni, brali svoju účasť na skupinových stretnutiach veľmi vážne a deti postupne nadobudli dôveru.

Myslím, že takúto atmosféru sme zažívali aj vďaka tomu, že my, v rámci odborného tímu Návratu, sme dokázali zúročiť skúsenosti a doteraz nadobudnuté profesionálne zručnosti. Výsledky sú naozaj potešujúce.

*Renáta Matejová, koordinátorka
Centra Návrat
v Bratislave*

/ Vzdelávacie a zážitkové stretnutia

Víkendové poradenské pobyty – zamerané na vzdelávanie, individuálne poradenstvo, supervíziu a psychohygienu, organizujeme pre náhradné rodiny, ktoré sa v svojom regióne väčšinou zúčastňujú takýchto aktivít pravidelne. Celkovo sme v roku 2009 zrealizovali **9 víkendových vzdelávacích pobytov**, ktorých sa zúčastnilo viac ako **200 členov náhradných rodín**.

Zrealizovali sme tiež **niekoľko desiatok kratších seminárov a workshopov** na rôzne témy (Kniha života dieťaťa, Fetal-alkoholový syndróm, Masáže dieťaťa a dotyková terapia, Životná história dieťaťa, Poruchy učenia, ADHD syndróm a iné). Uskutočnili sme tri špeciálne stretnutia pre budúce mamy s laktačnou poradkyňou o adoptívnom dojení. Tieto stretnutia zaujali a našli aj praktickú využiteľnosť.

V každom regióne Slovenska sa uskutočnilo **8 vzdelávacích seminárov** pre profesionálnych rodičov (spolu 32 seminárov), pričom na každom z nich sa zúčastnilo priemerne 15 profesionálnych rodičov (celkovo sa seminárov zúčastnilo **viac ako 300 profesionálnych rodičov**). Seminára sa mali možnosť zúčastniť profesionálni rodičia zo všetkých detských domovov na Slovensku. Pri výbere tém sme vychádzali zo skúseností z tréningov profesionálnych rodičov, z následného vzdelávania a najmä z dlhoročných poradenských kontaktov s profesionálnymi rodinami, a v neposlednom rade z požiadaviek samotných rodičov. Profesionálni rodičia ocenili teoretické vzdelávanie, ktoré im pomohlo vidieť súvislosti v ich práci a tiež prakticky využiteľné poznatky.

V spolupráci so združením *Preles* sa uskutočnil 10-dňový rovesnícky program **pre dospelávajúcu mládež z náhradných rodín** zameraný na zvládanie záťaže a prekonávanie prekážok, rozvoj kreativity, schopnosť spolupráce, budovanie pozitívnej identity. V banskobystrickom regióne sa počas jesenných mesiacov roku 2009 stretávalo **10 dospelávajúcich mladých ľudí z náhradných rodín** na podporných skupinách **Babinec** a **Chlapinec**. Prvýkrát sa uskutočnil víkendový pobyt **pre mladých dospelých z náhradných rodín** – zúčastnilo sa ho 12 mladých ľudí z celého Slovenska.

/ Iné formy podpory náhradných rodín

Nezabudli sme ani na pravidelné vzdelávanie dobrovoľníkov v každom z regionálnych Centier Návrat – či už formou jednodňových alebo víkendových stretnutí. Do podpory náhradných rodín sa každoročne zapája okolo sto dobrovoľníkov. Väčšinou zabezpečujú program pre deti počas Klubov náhradných rodín a víkendových vzdelávacích pobytov, v niekoľkých regiónoch tiež odľahčovacie služby pre rodiny.

SLUŽBY PRE RODINY V OHROZENÍ

2. Služby pre rodiny v ohrození

Rodinám v nepriaznivej životnej situácii poskytujeme odbornú pomoc a podporu so zámerom zlepšiť kvalitu života rodiny a starostlivosti o deti. Intervencie sociálnych pracovníkov Návratu smerujú predovšetkým k tomu, aby:

- rodina aktivizovala vlastné sily a rodičia sa cítili silnejší v svojej roli,
- vzťahy v rodine boli jej členom oporou,
- rodina rozvíjala aj vzťahy s príbuznými a známymi, ktorí môžu v prípade potreby tvoriť prirodzenú podpornú sieť rodiny.

Rok 2009 predstavoval pre odborný tím, ktorý poskytuje služby pre rodiny v ohrození významný medzník. Završili sme proces vyhodnotenia niekoľkoročných skúseností s prispôbovaním konkrétnych odborných postupov, metodík, nástrojov. Na základe analýz sme vytvorili interné štandardy kvality služieb a metodiku práce s rodinou v ohrození.

Služby, ktoré Návrat v roku 2009 poskytoval rodinám v ohrození rozdeľujeme do niekoľkých kategórií. V praxi potom používame tieto metódy sociálnej práce aj vo vzájomných kombináciách, na základe vyhodnotenia aktuálnej situácie, v ktorej sa rodina nachádza.

/ Práca s rodinami v ich prirodzenom prostredí

Terénna sociálna práca s rodinou, ktorá sa ocitla v nepriaznivej životnej situácii, tzv. sanácia, predstavuje individuálnu odbornú pomoc rodičom. Podporujeme ich v snahe vytvoriť bezpečné podmienky, ktoré umožnia deťom zotrvanie ale-

Služby pre rodiny v ohrození

Dôvera k nám, pomáhajúcim profesionálom, sa u týchto rodín rodí ťažko, ale stojí za to sa o ňu snažiť. Keď zaklopeme na ich dvere, automaticky predpokladajú, že budeme posudzovať a odsudzovať. Dôvod je prostý – nič iné ako kontrolu dovtedy väčšinou nezažili.

Nedávno ma potešila mamka z rodiny, do ktorej dochádzame každý týždeň už druhý rok. Keď sme sa po výnimočne dlhšej prestávke opäť ukázali u nich doma, ona, naladená veselšie než zvyčajne, zahlásila: „Máte absenciu. Už som si myslela, že ste na nás zabudli.“

Nádejné zlepšenie, ktoré pár týždňov predtým nastalo v tejto rodine, nám potvrdzuje doterajšie skúsenosti, že nová ústretovosť rodičov voči nám, ľuďom ponúkajúcim profesionálnu pomoc, je už predzvestou budúcich zmien (v ich vlastných životoch).

Alena Molčanová, terénna sociálna pracovníčka a koordinátorka Centier Návrat v Prešove a Bardejove

bo návrat do rodinného prostredia. Práca priamo v rodine umožňuje adresne reagovať na potreby: identifikovať to, čo nefunguje a spolu s členmi rodiny hľadať reálne možnosti zlepšenia. Zároveň sa vytvára priestor na to, aby všetci členovia rodiny boli vtiahnutí do procesu a zodpovední za zmenu.

V roku 2009 Návrat pracoval formou intenzívnej terénnej sociálnej práce s **59 rodinami v 10 regiónoch**: Pezinok, Senec, Galanta, Malacky, Levice, Bardejov, Prešov, Žilina, Ružomberok a Banská Bystrica.

/ Podporné skupinové programy pre rodičov

Kľúčovou osobou v týchto programoch je rodič, ktorého podporujeme v posilňovaní jeho vzťahu k dieťaťu a porozumení potrebám dieťaťa. Rodič sa stáva partnerom odborníkovi pri pomoci dieťaťu tým, že prináša svoju jedinečnú skúsenosť a poznanie dieťaťa. Odborník ponúka nové náhľady a podporuje proces hľadania riešení.

V roku 2009 Návrat realizoval podporné rodičovské skupiny v Prešove a Bardejove, tréningy rodičovských zručností v Senici, Banskej Bystrici a víkendové pobyty pre rodičov s deťmi z Ružomberka a Bardejova. Celkom sa týchto aktivít zúčastnilo **27 rodičov**.

/ Podporné skupinové programy pre deti

U starších detí, kde rovesnícka skupina nadobúda význam, realizujeme podporné aktivity, ktoré umožňujú deťom resp. mladým dospelujúcim získať spätnú väzbu a podnety k zmenám svojho správania. Prácu so skupinou smerujeme k tomu,

aby deti prevzali zodpovednosť za svoje správanie a zároveň vnímali dôležitosť pestovania dobrého vzťahu k rodičom a svojim blízkym.

V roku 2009 sme realizovali výchovno-rekreačné pobyt v Bardejove, klubové aktivity v Bardejove i svojepomocné skupiny v Banskej Bystrici, Bardejove, Prešove a Senici. Celkom tieto aktivity absolvovalo **52 detí**.

/ Intervencie poskytované v závislosti od potrieb rodiny

Rodinám, resp. deťom a rodičom vo veľmi náročnej situácii poskytujeme **krízovú intervenciu**. Je to intenzívna krátkodobá odborná pomoc pre rodinu v stave núdze, keď rodičia nie sú schopní riešiť situáciu vlastnými zdrojmi. Snažíme sa, aby členovia rodiny zažívali bezpečie, podporu, nádej a vedenie. Naším zámerom je vždy zlepšiť schopnosť dospelých členov rodiny poradiť si s ťažkosťami.

Pri práci s rodinami sa často zaoberáme riešením konfliktov vzniknutých vo vzájomnom spoluzití rodičov, detí, starých rodičov a ďalších členov rodiny. Cieľom **rodinnej mediácie** je stabilizácia pomerov rodičov a detí so zdôraznením prevzatia zodpovednosti rodičov za rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú ich deti. Rodinná mediácia stavia na hľadaní a posudzovaní vhodných foriem starostlivosti o dieťa, usporiadaní vzťahu a kontaktu medzi rodičmi a deťmi. Využívame ju v prípadoch, keď sú v rodine staršie deti, ktoré priamo vyjadrujú svoje predstavy a potreby. Špecificky je možné túto metódu využiť aj v prípadoch rozchodu rodičov a úpravy ich rodičovských práv a povinností.

Vytváranie sietí pomáhajúcich pracovníkov rôznych organizácii v záujme konkrétnej rodiny a s tým spojené sprostredkovanie a prijatie ďalších odborných služieb rodinou robíme pretože v praxi často potrebné služby rodina nenájde alebo tieto služby nie sú vytvorené. **Sieťovanie služieb** vnímame ako na Slovensku zatiaľ vzácnu príležitosť sadnúť si všetci za jeden stôl, navzájom sa počúvať a vyskladať pomoc pre klienta tak, aby čo najlepšie naplňala jeho potreby. Vyvíjame cieľené úsilie o spoločné stretnutia so zástupcami štátnej správy a samosprávy, školskými zariadeniami a organizáciami pracujúcimi s deťmi a rodinami. Vďaka tomu sa nám darí nájsť nové pohľady na možné riešenia problémov, ktoré deti a ich rodiny majú.

Okrem toho sa odborní pracovníci Návratu so svojimi príspevkami aktívne zúčastňujú seminárov a konferencií (prevažne v regiónoch, kde pôsobia). Návrat tiež participuje na rozvoji sociálneho systému a služieb a to prípravou komunitných plánov Prešova, Banskej Bystrice a Bardejova.

Služby pre rodinu v ohrození v číslach za rok 2009:

- počet rodín: 74
- počet členov rodín: 313, z toho 186 detí
- počet spolupracujúcich subjektov: 24
- počet príspevkov na odborných seminároch, konferenciách: 27

Rodiny, s ktorými pracujeme, nám boli spravidla zverené do starostlivosti príslušnými **Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny**. Priebežne rastie počet rodín, ktoré z vlastnej iniciatívy žiadajú o naše služby. V dobrej spolupráci pokračujeme s **mestskými úradmi v Banskej Bystrici a Prešove** a **vyššími územnými celkami** (financovanie služieb, viď časť *Finančná správa*).

ROZVOJ KVALITY V SYSTÉME STAROSTLIVOS TI O RODINU A DIEŤA

3. Rozvoj kvality v systéme starostlivosti o rodinu a dieťa

Systémové zmeny v prospech rodinných modelov starostlivosti o opustené deti Návrat aktívne presadzuje od svojho vzniku v roku 1994. Vyvrcholením spoločnej snahy viacerých subjektov bolo prijatie **Zákona o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele** v roku 2005. Nové legislatívne prostredie dáva rámec pre odbornú starostlivosť postavenú na východiskách uprednostňujúcich záujem detí. Už štvrtý rok sme naše aktivity sústredili na uplatňovanie týchto princípov v praxi. Konkrétne, v spolupráci s jednotlivými úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, obecnými a mestskými úradmi a vyššími územnými celkami, rozvíjame kvalitatívne hľadiská systému starostlivosti o deti a rodiny.

Ďalej sme rozvíjali modelový lokálny podprojekt „**Právo dieťaťa na dodržiavanie jeho práv**“, ktorý je súčasťou projektu *Banská Bystrica – mesto rodiny* (realizovaný v partnerstve s *Mestom Banská Bystrica* a *Nadáciou Socia*). Zamerali sme sa na skvalitnenie existujúceho systému podpory rodín na území mesta. Centrum Návrat v Banskej Bystrici sa stalo iniciátorom a lídrom tvorby lokálnych štandardov práce pre organizácie podporujúce rodiny **Kódex ochrany detstva**. V rámci tohto procesu vznikli a boli v praxi odskúšané originálne nástroje pre podporu rodín a sieťovanie služieb: *Mapa pomoci rodine*, *Informačné miesto služieb pre rodiny*, *Základný informačný štandard pre rodinu* a ďalšie. V záujme rozvoja zručností profesionálov Návrat realizoval v Banskej Bystrici modelový **Kurz sieťovania služieb pre rodiny v ohrození**.

Rozvoj kvality v systéme starostlivosti o rodinu a dieťa

Naše služby poskytujeme náhradným rodinám i rodinám v ohrození.

Máme však len niekoľko ľudských i odborných síl a finančných zdrojov: môžeme pomôcť len niekomu. Preto stojíme aj pri profesionáloch z iných organizácií, snažíme sa o rôzne druhy odborných partnerstiev v prospech rodín a ohrozených detí. Rozvíjame takú kvalitu služieb, aby odborná pomoc deťom a rodinám, v ktorých žijú, bola samozrejmá a vždy nablízku.

Sme presvedčení, že každá odborná intervencia do existujúcej rodiny by mala byť robená s naozajstným rešpektom a citom voči dieťaťu a s úctou k jeho vzťahom. Možno preto sa rok 2009 v Návrte niesol v znamení dvoch projektov s príznačnými názvami: *Návrat k stabilite rodín* a *Právo dieťaťa na dodržiavanie jeho práv*.

Najmä ten druhý projekt, ktorým sa snažíme zmeniť beh vecí v jednom meste - v Banskej Bystrici, ma naplňuje nádejou, že rodiny, ktoré sa ocitli v ťažkej situácii dnes, majú väčšiu šancu zachytiť sa včas v lokálnej sieti pomáhajúcich organizácií.

Danka Žilínčiková, sociálna poradkyňa, koordinátorka Centra Návrat v Banskej Bystrici

V banskobystrickom regióne Návrat cielene rozšíril svoje aktivity aj na prevenciu pred ohrožovaním detstva už v jeho počiatku - iniciovali sme a aktívne pôsobili v **Lokálnej sieti pomoci tehotnej žene v ohrození „Zachráňme Kukulíka“**. Návrat vydal publikáciu Dany Žilínčikovej **Keď sa narodiš, budeš doma**, ktorú autorka napísala na základe výstupov **advokačných prípadov** a prípadov dobrej praxe, ktoré Návrat rieši v oblasti obhajoby práv a záujmov opúšťaných novorodencov.

Dôležitou a prelomovou udalosťou, nielen pre Návrat, ale aj pre širokú obec odborníkov pracujúcich s rodinou, bolo zorganizovanie medzinárodného seminára **Európske štandardy kvality pre pomoc deťom žijúcim mimo vlastnej rodiny**. Seminár sa uskutočnil pod záštitou Petra Guráňa, člena Výboru OSN pre práva dieťaťa.

V roku 2009 Návrat realizoval celoslovenský projekt **Návrat k stabilite rodín**, ktorého výsledkom je rozšírenie škály programov a služieb pre náhradné rodiny a rodiny v ohrození, zvýšenie dostupnosti podpory v rámci regiónov a zvýšenie odbornej kvality služieb.

Dlhoročná skúsenosť pracovníkov Návratu s poskytovaním poradenstva v oblasti náhradného rodičovstva sa vyprofilovala do **tvorby metódik viacerých programov a služieb**, ktoré poskytujú komplexnú a dlhodobú podporu **pre náhradné rodiny**, postavenú na ich potrebách, špecifikách detí a špecifikách slovenských podmienok.

Dva programy – **dotyková terapia** a **kurz prípravy profesionálnych rodičov** boli spracované do žiadosti o akreditáciu vzdelávacích programov a tá bola týmto programom udelená.

V oblasti služieb pre rodiny v ohrození sme od roku 2006 profilovali východiská, metódy a nástroje práce s rodinou. V roku 2009 sme zaviedli vo vnútri organizácie minimálne **štandardy kvality** poskytovania odborných služieb pre rodiny v ohrození na celonárodnej úrovni. Dôsledne uplatňujeme interné pravidlá implementácie týchto štandardov kvality v jednotlivých regiónoch, pri zaškolení nových odborníkov a vzájomnom odovzdávaní skúseností.

V roku 2009 nabral projekt **podpory laického poradenstva**, ktorý je jednou z aktivít projektu *Návrat k stabilite rodín* na kvantitatívnej a veríme, že aj na kvalitatívnej úrovni. Jednou z nosných aktivít boli štyri vzdelávacie semináre, ktoré posilnili poradenské zručnosti 30 laických poradcov. Účastníci si ujasňovali svoju rolu a svoje hranice v poradenstve – to všetko preto, aby mohli bezpečne a účinne pomáhať ďalším rodinám. Posilnenie potenciálu laického poradenstva vnímame ako vklad do zvýšenia dostupnosti podpory najmä pre rodiny z regiónov. Tam, kde je dostupná odborná pomoc, predstavuje laické poradenstvo významný a nezameniteľný doplnok k odborným službám.

Návrat a jeho odborní pracovníci sú každý rok vyzývaní k aktívnej **účasti na konferenciách a seminároch v zahraničí**, aby prezentovali svoje odborné skúsenosti a príklady dobrej praxe. Príkladom môže byť spolupráca s organizáciami pardubického regiónu v rámci projektu *Communem reddere* (Urobiť spoločným). Na medzinárodnej úrovni aktívne participujeme aj na presadzovaní *Európskych štandardov kvality pre pomoc deťom žijúcim mimo vlastnej rodiny* do praxe.

KOMUNIKÁCIA S VEREJNOSŤOU A MEDIÁLNE AKTIVITY

spolupristole

Co pre vás znamená byť spolu

4. Komunikácia s verejnosťou a mediálne aktivity

Návrat sa snaží o zmenu v životoch opustených detí na Slovensku. Unikátnym prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa sú od roku 2001 každoročné komunikačné projekty. Ich prostredníctvom verejnosť pravidelne vyzýva, aby sa zúčastnila na zmene.

Ide o zmenu praktickú – aktivizovanie potencionálnych náhradných rodičov a budovanie komplexnej odbornej podpory náhradným rodinám. Ale ide aj o zmenu postojoú – ovplyvňovanie verejnej mienky, aby viac akceptovala myšlienku náhradného rodičovstva a získala väčšie porozumenie psychickým potrebám detí.

Nositelmi zmien v postojoch spoločnosti k tejto téme sa stali okrem konkrétnych médií aj širšie sociálne siete rodičov v komunitách (pri materských, rodinných centrách a pod.) Výsledkom tejto spoločnej snahy je postupné zvyšovanie počtu detí vyrastajúcich v bezpečnom prostredí rodiny.

Cieľom komunikačných projektov Návratu je aj naďalej podporovať šírenie náhradného rodičovstva ako legitímneho vzorca rodičovského správania.

Preto sa v roku 2009 Návrat rozhodol spustiť komunikačný projekt SPOLUPRISTOLE. Spoločná večera ako rodinný rituál sa ukázala ako jednoduchá a pritom silná metafora, ktorá nám akoby mimochodom pripomína skutočný zmysel rodinného života.

Komunikácia s verejnosťou a mediálne projekty

Byť pri tom, ako projekt SPOLUPRISTOLE postupne nadobúdal svoju podobu, bolo fascinujúce. Idea spoločného stolovania nás všetkých dostala - na prvý pohľad patrí medzi tie najobvyčajnejšie činnosti rodinného života.

„Keď sme spolu pri stole, mám pocit, že sme rodina.“ Tak znel jeden z odkazov z happeningov na námestiach. Predstava spoločného rodinného stola pritom ponúka bohatstvo detailov i kontextov. Bolo ťažké nakoniec niektoré vybrať, zdôrazniť. Rozhodli sme sa pre voľné miesto pri stole. Chceli sme vyjadriť, že nás okrem iného spája aj myšlienka pomoci deťom, ktoré svoje miesto pri žiadnom rodinnom stole nemajú.

Skoro by som povedala, že ak nadšenie stoviek ľudí zapojených do projektu vypovedá o tom, ako si dospelí dokážu vážiť čas, ktorý trávia pri rodinnom stole – tak potom opustené deti majú stále nádej.

Lenka Hujdičová, manažérka pre komunikáciu a mediálne projekty

Päť rodín večeria, každá za svojim stolom na námestí pod otvoreným nebom. Stmieva sa. Rodiny večerajú „písmenkuvú polievku“. Na dne taniera vytvoria odpoveď na otázku: Čo pre vás znamená byť spolu pri stole? Jedno miesto pri každom stole zostáva prázdne.

Happeniny SPOLUPRISTOLE priniesli odkaz, že pri spoločnom rodinnom stole sa naplňajú nielen dôležité fyzické (nasýtenie), ale predovšetkým psychické potreby dieťaťa. Prázdne miesto za stolom symbolizovalo otvorenie sa možnosti prijať dieťa, ktoré nemá rodinu. Náhradní rodičia, ktorí boli hlavnými protagonistami happeningov, boli zároveň najsilnejšími nositeľmi posolstva o nenahraditeľnosti rodiny pre dieťa v spoločnosti.

Happeniny na námestiach Bratislavy a Banskej Bystrice vyvolali ohlasy médií. Na základe odhadov sledovanosti, len v septembri roku 2009, zachytilo mediálne výstupy z projektu SPOLUPRISTOLE viac ako 1.300 000 divákov a čitateľov. Krátky film a 13 minútový dokument z happeningov SPOLUPRISTOLE spolu s fotoreportážou nájdete na www.navrat.sk

Komunikačný projekt SPOLUPRISTOLE sa spájal so širšími významami rodičovstva rezonujúcimi v dnešnej spoločnosti. Popri reportážach z happeningov sa počas roka angažovaní žurnalisti chopili rôznych tém súvisiacich s náhradnou rodinnou starostlivosťou. Výsledkom je viac ako 50 výstupov v celonárodných a niekoľko desiatok v regionálnych médiách.

Dôležitou súčasťou komunikácie Návratu s verejnosťou je internetový priestor. **Web stránka Návratu** (www.navrat.sk) prešla v roku 2009 rekonštrukciou. Našou snahou je atraktívne sprostredkovať najmä dianie v komunitách náhradných rodičov a angažovaných odborníkov. Stránka prináša aktuálne informácie o regionálnych službách, pozvánky na vzdelávacie stretnutia a semináre a jej súčasťou sú tiež články a rozhovory s ľuďmi aktívnymi v oblasti pomoci deťom s ohrozeným detstvom. Pozornosť širokej verejnosti najviac pútajú rubriky: *Videofilmy* a *Fotogaléria*.

Pracovníci Návratu svojimi článkami a odbornými radami prispievajú aj na ďalšie internetové stránky z oblasti podpory rodiny, rodičovstva a náhradného rodičovstva: www.bb.mestorodiny.sk, www.vzd.cz, www.rodinka.sk.

Finančná správa

Výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2009

ÚČET	NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	22,475.88 EUR
*502	Spotreba energie	4,495.73 EUR
*511	Opravy a údržba	1,909.53 EUR
*512	Cestovné	15,856.63 EUR
*518	Ostatné služby	151,890.69 EUR
*521	Mzdové náklady	274,607.95 EUR
*524	Zákonné sociálne poistenie	82,781.23 EUR
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	1,178.47 EUR
*528	Sociálne náklady	10,229.96 EUR
*532	Daň z nehnuteľnosti	32.31 EUR
*538	Ostatné dane a poplatky	161.44 EUR
*542	Ostatné pokuty a penále	66.38 EUR
*544	Úroky	18.20 EUR
*545	Kurzové straty	880.72 EUR
*546	Dary	2,111.64 EUR
*548	Manká a škody	170.38 EUR
*549	Iné ostatné náklady	3,779.07 EUR
*551	Odpisy DNM a DHM	9,734.30 EUR
*553	Predané cenné papiere v cene obstarania	67,836.41 EUR
*591	Daň z príjmu	38.22 EUR
*644	Úroky z účtov v banke	104.66 EUR
*645	Kurzové zisky	169.02 EUR
*649	Iné ostatné výnosy	1,234.68 EUR
*651	Tržby z predaja DNM a DHM	100.00 EUR
*653	Tržby z predaja cenných papierov	69,718.62 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb	216,998.68 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb	28,976.31 EUR
*664	Prijaté členské príspevky	132.91 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane - 2%**	133,115.78 EUR
*691	Dotácie	198,602.02 EUR
Strata:	-1,102.46 EUR	650,255.14 EUR
		649,152.68 EUR

** Celkový príjem z podielu zaplatenej dane - 2% v roku 2009 je 91 802,27 EUR, z toho suma uvedená vo Výkaze ziskov a strát je suma 2% z rokov 2008 a 2009 použitá na úhradu nákladov na činnosť organizácie v roku 2009.

Súvaha k 31. 12. 2009

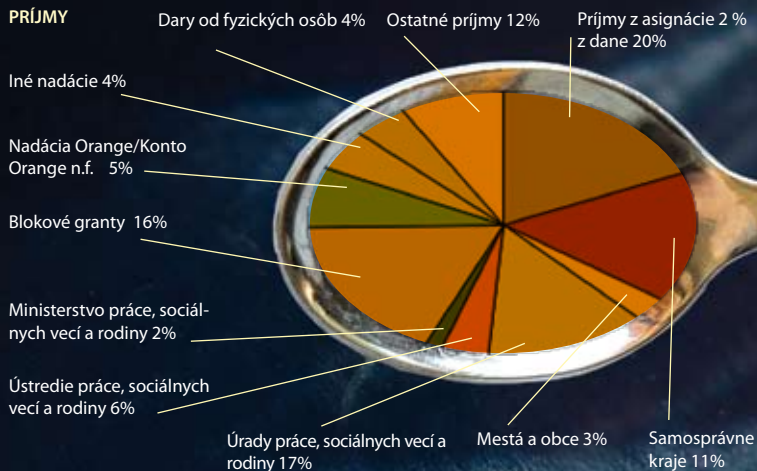
ÚČET	AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	53,333.57 EUR
*023	Dopravné prostriedky	42,362.18 EUR
*081	Oprávk k budovám, halám a stavbám	35,308.19 EUR
*083	Oprávk k dopravným prostriedkom	33,335.06 EUR
*112	Materiál na sklade	6,063.44 EUR
*211	Pokladňa	2,401.45 EUR
*213	Ceniny	181.72 EUR
*221	Peniaze na BÚ	75,899.00 EUR
*249	Ostatné krátkodobé fin. výpomci	1,896.68 EUR
*261	Peniaze na ceste	-92.00 EUR
*311	Odberatelia	10,853.70 EUR
*314	Poskytnuté prevádzkove preddavky	1,383.74 EUR
*315	Ostatné pohľadávky	59,358.11 EUR
*321	Dodávatelia	4,539.94 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy	11,801.86 EUR
*325	Ostatné záväzky	924.05 EUR
*331	Záväzky voči zamestnancom	2,009.77 EUR
*333	Ostatné záväzky voči zamestnancom	20.00 EUR
*335	Pohľadávky voči zamestnancom	300.31 EUR
*336	Záväzky voči poisťovniam	290.47 EUR
*341	Daň z príjmu	19.00 EUR
*342	Daň zo závislej činnosti	1,830.27 EUR
*346	Dotácie a ost. zúčt. so ŠR	-0.25 EUR
*381	Náklady budúcich období	654.62 EUR
*383	Výdavky budúcich období	272.91 EUR
*384	Výnosy budúcich období	107,836.15 EUR
*385	Príjmy budúcich období	25,850.32 EUR
*412	Fondy organizácie	2,793.53 EUR
*427	Ostatné fondy	265.55 EUR
*428	Nerozdel. zisk, strata min. rokov	79,120.97 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvál. konaní/strata/	-1,102.46 EUR
*472	Sociálny fond	1,629.95 EUR
	280,670.90 EUR	280,670.90 EUR

Príjmy	
Príjmy z asignácie 2 % z dane	133,115.78 EUR
Samosprávne kraje (Banskobystrický, Bratislavský, Košický, Prešovský, Trnavský, Žilinský)	74,771.65 EUR
Mestá a obce (Banská Bystrica, Košice, Prešov, Žilina)	16,892.17 EUR
Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (Banská Bystrica, Bardejov, Čadca, Galanta, Košice, Levice, Malacky, Pezinok, Prešov, Revúca, Rimavská Sobota, Ružomberok, Trenčín, Žilina)	112,030.37 EUR
Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny	36,066.48 EUR
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	11,800.00 EUR
Blokové granty (z fin. mechanizmu EHP a Nórskeho fin. mechanizmu)	100,947.87 EUR
Nadácia Orange/Konto Orange n.f.	33,300.00 EUR
Iné nadácie (Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Tatra banky, Komunitná nadácia, luventa, Nadácia SPP)	26,463.63 EUR
Dary od fyzických osôb	28,976.31 EUR
Ostatné príjmy (Rajo a.s., predaj majetku-cenných papierov, úroky z bankových účtov, predaj publikácií, členské)	74,788.42 EUR
SPOLU	649,152.68 EUR

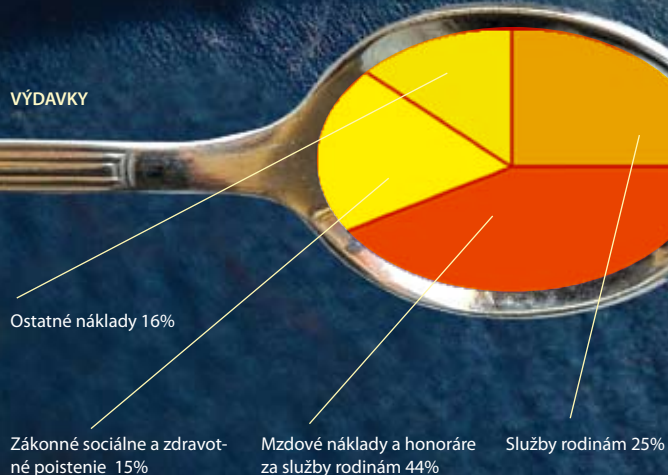
** Celkový príjem z podielu zaplatenej dane - 2% v roku 2009 je 91 802,27 EUR, z toho suma uvedená v tabuľke Príjmy 2009 je suma 2% z rokov 2008 a 2009 použitá na úhradu nákladov na činnosť organizácie v roku 2009.

Výdavky	
Služby rodinám	162,439.00 EUR
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám	286,758.14 EUR
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	98,466.00 EUR
Ostatné náklady (opravy a údržba, dary, predaj majetku-cenných papierov, daň z príjmu, daň z nehnuteľností)	102,592.00 EUR
SPOLU	650,255.14 EUR

PRÍJMY

VÝDAVKY

MaxAudit, s.r.o., 1. mája 18, 010 01 Žilina

**Správa nezávislého audítora
pre správu radu organizácie Návrat, občianske združenie, Bratislava**

Ukutočnili sme audit priloženej účtovnej závierky organizácie Návrat, občianske združenie, Bratislava, ktorá obsahuje účtovu k 31. decembru 2009, výkaz ziskov a strát a poznámky za rok končiaci k tomuto dátumu, ako aj prehľad významných účtovných zásad a účtovných metód a ďalších vysvetľujúcich poznámok.

Zodpovednosť vedenia organizácie za účtovnú závierku

Vedenie organizácie je zodpovedné za zostavenie a objektívnu prezentáciu tejto účtovnej závierky v súlade so Zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z.z. v znení jeho dodatkov. Táto zodpovednosť zahŕňa návrh, implementáciu a zachovávanie interných kontrol relevantných pre prípravu a objektívnu prezentáciu účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti v dôsledku podvodu alebo chyby, ďalej výber a uplatňovanie vhodných účtovných zásad a účtovných metód, ako aj uskutočnenie účtovných odhadov primeraných za daných okolností.

Zodpovednosť audítora

Nášou zodpovednosťou je vyjadriť názor na túto účtovnú závierku na základe nášho auditu. Audit sme uskutočnili v súlade s Medzinárodnými auditorskými štandardmi. Podľa týchto štandardov máme dodržiavať efektívne postupy, naplánovať a vykonať audit tak, aby sme získali primerané uistenie, že účtovná závierka neobsahuje významné nesprávosti.

Súčasnou auditu je uskutočnenie postupov na získanie auditorských dôkazov a súm a údajov vykázaných v účtovnej závierke. Zvolené postupy závisia od rozhodnutia audítora, vrátane posúdenia rizika významných nesprávostí v účtovnej závierke, či už v dôsledku podvodu alebo chyby. Pri posudzovaní tohto rizika audítor berie do úvahy interné kontroly relevantné pre zostavenie a objektívnu prezentáciu účtovnej závierky v účtovnej jednotke, aby mohol navrhnuť auditorské postupy vhodné za daných okolností, nie však za účelom vyjadrenia názoru na účinnosť interných kontrol účtovnej jednotky. Audit ďalej obsahuje zhodnotenie vhodnosti použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosti účtovných odhadov uskutočnených manažmentom, ako aj zhodnotenie prezentácie účtovnej závierky ako celku.

Sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočné a vhodné východisko pre náš názor.

MaxAudit, s.r.o., 1. mája 18, 010 01 Žilina

Názor

Podľa nášho názoru účtovná závierka poskytuje pravdivý a objektívny pohľad na finančnú situáciu organizácie Návrat, občianske združenie, Bratislava k 31. decembru 2009, na výsledky jej hospodárenia a peňažné toky za rok končiaci k danému dátumu v súlade so Zákonom o účtovníctve.

19. mája 2010

MaxAudit, s.r.o.,
1. mája 18
OR O5 Žilina, Šro/17745/L
Licencia SKAU č. 296
010 01 Žilina

Ing. Erik Kelbel
Zodpovedný audítor
Licencia SKAU č. 924

POĎAKOVANIA

Vážime si pomoc všetkých, ktorí podporili aktivity **NÁVRATU** dobrovoľnou prácou, členskými príspevkami, finančnými a nefinančnými darmi.

Strategickí partneri Návratu

Rozvoj programov podpory pre náhradné rodiny a rodiny v kríze môže Návrat uskutočňovať aj vďaka projektom, ktoré sú spolufinancované z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu SR:

- *Návrat k stabilite rodín,*
- *Banská Bystrica – mesto rodiny: Právo dieťaťa na dodržiavanie jeho práv.*

Strategické partnerstvá Návratu:

Nadácia Orange / Konto Orange, n.f. (dlhodobé strategické partnerstvo spojené s finančnou podporou projektov),
Orange Slovensko, a. s. (dlhodobé zabezpečenie komunikačných služieb),

Anja (finančná a materiálna pomoc, podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Artfórum (podpora pri získaní 2% z asignácie dane, dlhodobá zľava na knihy),

BMB Leitner, Renáta Bláhová (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Euro Office s. r. o., Ján Hornáček (zabezpečenie kancelárskych potrieb),

Grafické štúdio CompART (grafické návrhy a spracovanie Výročnej správy a Spravodaja),

Jaga Group, s.r.o. (finančná pomoc),

MiRe, s.r.o. (tlač informačných a propagačných materiálov),

Nadácia Pontis, (podpora prostredníctvom projektu Venture Philantropy)

Nadácia pre deti Slovenska (podpora projektov zameraných na rozvoj služieb pre náhradné rodiny v regiónoch),

Nadácia SPP (podpora projektov zameraných na rozvoj služieb pre náhradné rodiny v regiónoch),

Nadácia Tatra banky (podpora projektov zameraných na rozvoj služieb pre náhradné rodiny v regiónoch),

Rajo, a. s. (šírenie výzvy „Hľadáme rodičov“ na škatuliach mlieka),

Selecta (zapojenie zamestnancov do podpory Návratu a náhradných rodín),

Studio 727 (postprodukcia spotov a filmov),

Únia materských centier (spolupráca na projekte *SPOLUPRISTOLE*),

Volkswagen finančné služby Slovensko, s.r.o. (opakovaná asignácia 2% dane).

Najvýznamnejšie finančné dary a asignácia podielu 2% z dane
pán Andrej Jankuliak a zamestnanci spoločnosti Schneider Electric Slovakia.

V roku 2009 nám v našej práci nielen svojou finančnou hodnotou pomáhali **pravidelné finančné príspevky** rodiny Paľagovej, Petrincovej a Polomovej, pani Múčkovej, Gutýánovej, Majerčíkovej, Polomovej V., Erdosovej, Markovej, Čopíkovej a pána Betinu, Pikulu, Mokráňa, Bergera, Molnára.

Ďakujeme aj za **významné finančné dary** pani Potočkovej, Gelingrovej, Slivkovej a pánovi Kovarikovi, Mihalčinovi, Molčanovi, Ondrušovi, Szementovi, Šoltésovi, Štaffenovi, Vančovi, Kostelnému, Pobieckemu, Matákovi, Dawnovi, Sedlákovi a mnohým ďalším darcom.
Ceníme si každý, aj zdanlivo malý dar, už či je finančný, alebo vecný.

Dobrovoľníci

Veľkú hodnotu má pre nás práca dobrovoľníkov, ktorí je ťažké vyčíslieť. Pri použití ohodnotenia vo výške minimálnej mzdy dosahuje práca a pomoc dobrovoľníkov hodnotu niekoľko tisíc euro.

Bez vašej podpory by sme nedokázali urobiť všetko to, čo ste si mohli prečítať vo výročnej správe za rok 2009.

Komunikačný projekt SPOLUPRISTOLE

Ďakujeme všetkým ľuďom, ktorí sa podieľali na príprave a realizácii aktivít projektu SPOLUPRISTOLE.

Špeciálne potom za: nápady a ich realizáciu na námestiach Jurajovi Šulíkovi a Jurajovi Raýmanovi, vizuál kampane Jurajovi Poliakovi, pomoc s prípravou textov Jurajovi Véghovi, fotodokumentáciu happeningov Martinovi Dubovskému, výtvarné stvárnenie Sajkalovcom, konzultácie Miriam Kejzlarovej - Fiťmovej (Seesamme) a angažovanosť banskobystrickej školy u Filipa.

Filmové dokumenty súvisiace s projektom sú dielom Mareka Šulíka, Marcela Pázmana, Jany Kovalčíkovej a Mária Homolku. Ďakujeme Leon, s.r.o. a Jane Belišovej za zapožičanie AV techniky na natáčanie a spoločnostiam Noel Sonic a Studio 727 za poskytnutie štúdiovej techniky.

Kampaň s výzvou na venovanie 2%

Kreatívnu a vizuálnu časť kampane už tretí rok tvorí Ďuro Balogh, s realizáciou internetových aplikácií nám pomáha David Machajdik. Vážime si dlhoročnú spoluprácu s režisérom Robom Švedom, kameramanom Martinom Žiaranom a vďaka za svetlo patrí Ľuborovi Kyseľovi. Ďakujeme za hudbu k 2% spotu Slavovi Solovičovi, zvukovému štúdiu Martina Merza a Andrejovi Kubíkovi, a za strih spotu Marekovi Šulíkovi. Za možnosť profesionálnej finalizácie spotu sme zaviazaní Lacovi a Ondrejovi Dedíkovi zo Studia 727.

Mediálni partneri

SME_{sk}

STV
SLOVENSKÁ TELEVÍZIA

.týždeň

rodinka.sk

 Slovenský rozhlas

**Centrá pre náhradnú rodinnú starostlivosť
a centrá pomoci rodine**

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Šancová 42, 811 05 Bratislava
tel./fax: 02/524 99 276, tel.: 524 44 361
mobil: 0918/111 155 (sanácia rodín), navrat@navrat.sk

Infolinka nielen o adopcii: 0907/808080

www.navrat.sk
www.adopcia.sk, www.pestunska.rodinka.sk

Poradenské miesto Návrat v Trnave

Trhová 2, 917 01 Trnava
mobil: 0917/649 478

Centrum Návrat v Prešove

Bayerova 8, 080 01 Prešov
tel./fax: 051/7711 679, 0918/391 019
navratpo@navrat.sk

Poradenské miesto Návrat v Košiciach

Alžbetina 12, 040 01 Košice
tel.: 055/6253 149, 0918/085 024
navratke@navrat.sk

Centrum Návrat v Bardejove

Radničné nám. 12, 085 01 Bardejov
tel.: 054/4795 498, 0918/653 818
navratbj@navrat.sk

**Centrum Návrat v Banskej Bystrici a
Centrum pomoci rodine Bazalka**

Dolná 9, 974 01 Banská Bystrica
tel./fax: 048/414 38 97,
mobil: 0918/653 817, 0907/518 180 (Bazalka)
navratbb@navrat.sk, bazalka@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Predmestská 24, 010 01 Žilina
tel./fax: 041/723 4273
mobil: 0907/706 523
navratza@navrat.sk

Poradenské miesto Návrat v Trenčíne

mobil: 0907/706 523

Aktuálne kontakty na **Kluby náhradných rodín** nájdete
na www.navrat.sk a www.adopcia.sk

Návrat, o. z. je registrované na MV SR pod číslom VVS/1-
900/90-10539.

Návrat poskytuje služby ako akreditovaná organizácia –
na základe rozhodnutí MPSVaR SR číslo 1993/2006-I/21
AK a 28630/2006-I/21 AK

VOLKSBANK SLOVENSKO,
Č. ÚČTU: 4000 458 116/3100
IČO: 31746209

V tejto výročnej správe Návratu nájdete fotografie
z happeningov SPOLUPRISTOLE.

Foto: Martin Dubovský, <http://dubovsky.changenet.sk>

Grafická úprava: Juraj Poliak

Tlač: P&M Turany,

Vydalo: Návrat, o.z., 2010